

EL JUTJAT DE PRIMERA INSTÀNCIA I INSTRUCCIÓ NÚM. 1 DE MARTORELL, TRACTAMENT ARXIVÍSTIC I APROXIMACIÓ ALS SEUS CONTINGUTS DES DE 1844 FINS A 1944 PER A LA INVESTIGACIÓ

CRISTINA ESPUGA I CONDAL
Arxivera

Textos i
Documents

L'organització i la descripció del fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 1 de Martorell (JPIIM) van ser els primer passos per realitzar el treball del IV Màster d'Arxivística, i també va ser una tasca indispensable per aproximar-me a aquest fons amb la intenció de fer una aportació per al coneixement d'aquesta documentació basada en l'anàlisi de les possibilitats que ofereixen els fons dels jutjats de pau per a la recerca. Mitjançant l'estudi d'un cas concret com és el JPIIM, vaig passar pel sedàs el que són els procediments judicials per ells mateixos i vaig recollir els temes d'investigació històrica i social que se'n dedueixen.

Atès que els noms dels procediments judicials molt sovint no donen pistes sobre els temes que es poden investigar, em va semblar interessant estudiar els diferents processos judicials per tal d'arribar a detallar la informació que contenen, lluny d'una valoració apriorística. De l'agosarada i arriscada immersió en el fons del JPIIM he sortit convençuda de la vàlua d'aquests procediments judicials.

El JPIIM és un fons excepcional dins els fons de jutjats de pau que es conserven a Catalunya, per la seva continuïtat cronològica, des de l'origen de la institució fins a l'actualitat, i aquesta característica ha estat una de les motivacions per treballar-lo.¹ També l'he escollit per diverses raons: és un jutjat amb competències judicials geogràficament molt delimitades, abraça els anys del pas de l'Antic Règim al liberalisme, s'aproxima a la vida quotidiana d'una localitat preferentment rural però també manufacturera i és un municipi amb una àrea d'influència que ha generat documents amb prou entitat perquè siguin motiu del present estudi.

Les propostes de camps de recerca que recollim dels diferents procediments judicials han estat limitades cronològicament des de 1844, data del primer document del Jutjat, fins a 1944 per diversos motius. Continuar més enllà de 1944 significava incorporar noves àrees geogràfiques que podien confondre's amb els continguts referents només al territori municipal de la vila² i l'excessiu volum de documentació a partir de 1950 feia difícil establir uns criteris de mostreig que reflectissin les característiques del fons.

Coincideixen les dues dates extremes, 1844-1944, amb cent anys de la història del municipi i amb uns moments històrics prou determinants, com les guerres carlines, la Restauració, la Dictadura de Primo de Rivera, la dues repúbliques, la Guerra Civil i els primers anys de postguerra. Em va semblar més adient recollir tota la història del segle passat fins a la postguerra i desestimar-la a partir dels anys cinquanta, moment en què Martorell viu canvis que pertanyen ja a una altra realitat, la d'una societat plenament industrial, i l'arribada d'immigrants durant els anys del franquisme.

Els documents judicials han estat oblidats fins fa ben poc, tant per la mateixa Administració com per bona part dels tècnics arxivers i pels investigadors. En el cas del JPIIM el procés de recuperació es va iniciar el juny de 1998, quan des del Departament de Justícia de la Generalitat, la gerent de Suport Judicial de Barcelona Comarques va sol·licitar que es diposités el fons a l'Arxiu Comarcal de Sant Feliu de Llobregat (ACSFL), amb l'autorització de la secretària del JPIIM., qui va reiterar la intenció de traslladar els documents antics del Jutjat Comarcal, del Jutjat de

Districte i del Registre Civil, anteriors a 1980, en un lloc més adient i en millors condicions. Finalment, quan el president del Consell Comarcal del Baix Llobregat, per delegació del director general de Patrimoni Cultural, del Departament de la Generalitat de Catalunya, va signar el contracte de dipòsit del fons documental del JPIIM amb la secretària del Jutjat el dia 22 de setembre de 1998, es va poder ingressar una documentació que fins llavors havia estat apilada a terra, amb l'objectiu, per part de l'ACSFL, d'organitzar-la, descriure-la i posar-la a l'abast dels investigadors i de la mateixa institució.

Per tal de realitzar un treball rigorós es va utilitzar l'última versió, de l'any 1999, de la Norma per a l'elaboració del quadre de classificació dels fons dels jutjats municipals, de pau, comarcals i de districte, del Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

La història dels documents del JPIIM s'inicia a partir de la creació, l'any 1834, dels partits judicials, moment en què Martorell es va incloure dins el partit judicial de Sant Feliu de Llobregat, depenent del Jutjat de Primera Instància i Instrucció de Sant Feliu de Llobregat. És una institució que l'any 1855 va constituir-se com a Jutjat de Pau per Reial decret de 22 d'octubre, i l'any 1870 esdevé Jutjat Municipal segons la Llei provisional orgànica del poder judicial, fins a l'any 1944, en què passà a ser Jutjat Comarcal segons la Llei de bases per a la reforma de la justícia municipal de 19 de juliol. Amb la Llei de 28 de novembre de 1974, que entrà en vigor segons Decret de 29 de juliol de 1977, va esdevenir Jutjat de Districte.

Finalment, amb la Llei orgànica del poder judicial de 1985, va ser Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 1 el 28 de desembre de 1989, del qual depenien els jutjats de pau d'Abdera, Esparreguera, Sant Esteve Sesrovires, Castellví de Rosanes, Sant Llorenç d'Hortons, Gelida, Sant Andreu de la Barca i Vallirana. L'octubre de 1990 entrà en funcionament el Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 2, i el gener de 1992 també començà les seves tasques el Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 3.

Els documents més antics del JPIIM són els actes de conciliació de 1844, on podem comprovar que la presència de l'alcalde com a jutge de pau és constant en tots els judicis fins a 1865. Per la tradició heretada de l'Antic Règim, l'alcalde de Martorell era la figura que en l'àmbit local aglutinava les funcions de govern i, dins el municipi, les funcions del poder judicial, en un moment en què encara no estaven delimitades.³

També podem observar que les influències dels interessos polítics i del caciquisme són presents al llarg dels segles XIX i XX a través de diferents mitjans, i l'intent d'assolir la independència de la justícia respecte a les forces polítiques locals, ratificat per diverses lleis, a Martorell, com a la resta del territori, va fracassar.

Les "forces vives" controlaven el nomenament de càrrecs que molt sovint estaven ocupats per famílies benestants de Martorell. Segons les tendències polítiques de cada moment, el jutge de pau acostumava a estar en consonància amb la ideologia que ocupava el poder, tant en el govern de Maura com en la Dictadura de Primo de Rivera i el franquisme.

El fons del JPIIM, que ocupa 50 metres lineals, és excepcional dins els fons dels jutjats de pau de Catalunya, per la seva continuïtat cronològica, perquè es conserva pràcticament complet i perquè s'hi pot trobar bona part de les tipologies documentals dels fons dels jutjats de pau. Els documents que fan referència a matèria civil, tant de jurisdicció contenciosa com de voluntària, daten de 1844 a 1985, i els de matèria penal, de 1866 a 1979.

També existeix una continuïtat cronològica en els documents de tema governatiu i d'administració interna, que abracen des de 1871 fins a 1980; i són de molta vàlua els documents del Registre Civil, que es conserven des de 1860 fins a 1978.

Com ja he esmentat anteriorment, a banda del tractament arxivístic del fons i de l'estudi de la història de la institució, també vaig investigar sobre els temes de recerca que es dedueixen dels documents que pertanyen al fons del JPIIM. Tot i que el valor de la informació va canviant d'acord amb l'evolució dels interessos dels investigadors, els temes de recerca que he trobat poden ser molt útils per ampliar o complementar estudis.

Les taules que presento a continuació estan dissenyades amb la intenció de poder observar les àrees de coneixement que es dedueixen dels grups documentals de manera resumida.⁴ Primer he establert unes categories generals i dins de cadascuna, la informació que es pot trobar a Martorell, indicant la sèrie documental on s'ha localitzat aquesta informació.

Economia

◇ Recursos naturals

Bosc	Actes de conciliació (aprofitament de l'explotació forestal)
Aigua	Actes de conciliació (aprofitament de l'aigua), informació possessòria (aprofitament especial de l'aigua)

Alguns temes de recerca poden ser sobre l'explotació i aprofitament forestal, ecologia i legislació forestal. També podem recollir informació sobre diferents aspectes de les aigües: utilització, drets, consum, aprofitament especial, reutilització, canalització i conflictes.

◇ Agricultura

Textos i Documents

Cultiu de la vinya	Actes de conciliació (danys i perjudicis, activitat agrícola i ramadera), judicis verbals de desnonament (rústic)
Horts	Judicis verbals de desnonament (rústic)
Producció	Actes de conciliació (danys i perjudicis)

Pel que fa a l'agricultura, el fons del JPIIM disposa d'abundant informació sobre el conreu de la vinya, la indústria vinícola, els contractes de rabassa morta, el Sindicat Vitícola de Martorell i la viticultura en general, ja que era el conreu més estès en aquest territori, així com també l'agricultura per a ús domèstic, com els horts, el conreu de regadiu, les hortalisses i els problemes dels límits dels horts.

Les tasques dels pagesos, el conreu de regadiu i de secà, els productes agrícoles que es cultivaven, l'evolució de l'ús del sòl agrícola, la tinença de la terra, la sociologia rural, les eines agrícoles i la mecanització agrícola, són altres aspectes àmpliament representats en la documentació del fons del JPIIM.

◇ Ramaderia

Cria d'animals	Actes de conciliació (activitat agrícola i ramadera), judicis verbals civils (ús de pastures)
----------------	---

També cal destacar la notable quantitat de dades sobre els aliments per als animals, la locomoció animal, els ramats de bestiar oví que existien, les indústries familiars agropecuàries, el sistema de rotació de la pastura del ramat per diferents camps..., i són abundants els conflictes derivats dels diferents interessos entre pagesos i pastors.

◇ Caça

Llei de caça	Judicis verbals de faltes (llei de caça)
--------------	--

Ens ajuda a conèixer la legislació i la protecció de la caça, els estris i els espais destinats a cots de caça.

◇ Pesca

Llei de pesca	Judicis verbals de faltes (llei de pesca)
---------------	---

Indispensable per a l'estudi de la legislació sobre la pesca, els estris i els llocs de pesca de Martorell.

◇ Comerç i empresa

Comerç	Judicis verbals civils (prestacions de serveis / acords verbals i contractes sobre activitats econòmiques), legalització de llibres de comerç (llibres d'empreses)
Empreses	Actes de conciliació (activitats d'empreses), judicis verbals civils (acords verbals i contractes sobre activitats econòmiques), consignacions (empreses col·lectivitzades), legalització de llibres de comerç (llibres d'empreses)

En el fons del JPIIM podem recollir dades sobre el comerç a l'engròs i el comerç al detall, els comerciants de Martorell, els magatzems que existien, els preus dels productes, el control del comerç i de pesos i mesures, el racionament del consum en èpoques de restriccions i la geografia comercial de la zona. Se'ns ofereix informació sobre legalització de llibres d'empreses, industrialització, industrials, producció, relacions laborals, edificis industrials, indústria de begudes alcohòliques, indústria de la ceràmica, indústria del ciment, cooperatives industrials, indústria tèxtil, fabricants, indústries destil·ladores i colònies industrials.

◇ Transports

Mitjans de transport	Actes de conciliació (objectes / danys i perjudicis)
Vies de comunicació	Actes de conciliació (danys i perjudicis)
Ferrocarril	Actes de conciliació (ocupar propietat privada / danys i perjudicis / obres, delimitacions i propietats)

Ens pot ajudar a conèixer els diferents tipus de transport (la locomoció animal, els automòbils i el ferrocarril), així com els treballadors del sector del transport i la xarxa de carreteres que existia.

Vida privada, vida social

◇ Vida quotidiana

Habitatge	Actes de conciliació (robatoris)
Alimentació	Actes de conciliació (objectes), judicis verbals civils (prestacions de serveis)
Accessoris	Judicis verbals civils (objectes i béns materials)
Utensilis	Judicis verbals civils (objectes i béns materials)

El fons del JPIIM il·lustra detalladament diferents aspectes de la vida quotidiana de la població, perquè era la institució judicial més propera als habitants de Martorell, i hi trobarem informació de la vida rural, la indumentària i els estris de la vida quotidiana tant de la llar com personals.

◇ Sanitat

Malalties	Defuncions (declaracions de defuncions)
Metge	Actes de conciliació (quantitats i objectes), judicis verbals civils (prestacions de serveis)
Farmacèutic	Judicis verbals civils (prestacions de serveis)

Podem conèixer el nivell de salut pública, la higiene, els equipaments i edificis dedicats a la sanitat, i els oficis de metge i farmacèutic.

◇ Vida social

Divertiment	Actes de conciliació (danys i perjudicis), judicis verbals de faltes (lleï de jocs)
Moralitat	Actes de conciliació (insults, calúmnies, escàndols)

Les activitats de diversió de la població de Martorell en cada moment històric, els espectacles que es feien als cafès de la vila, els passatemps de la població i les abundants infraccions de la llei del joc es veuen àmpliament documentats.

Textos i Documents

◇ conflicte social i laboral

Veïnatge	Actes de conciliació (insults, calúmnies, baralles), judicis verbals de faltes (agressions, baralles, escàndols, insults)
Salariis	Actes de conciliació (reclamació de salaris i altres despeses laborals), judicis verbals civils (reclamació de salaris i altres despeses laborals)
Robatoris	Actes de conciliació (robatoris)
Condemnats	Registre de penats (antecedents penals), correspondència
Accidents	Judicis verbals civils (accidents), diligències prèvies (accidents), exacció de multes (infraccions)

El fons del JPIIM aporta molta informació sobre les relacions entre veïns o entre persones del poble i sobre la conflictivitat social. Aquesta riquesa sobre la vida local és una de les peculiaritats del fons, i és especialment útil per fer estudis d'història local.

També podem trobar-hi dades sobre qüestions laborals com: la sociologia laboral, les indemnitzacions als treballadors, els accidents de treball, les assegurances d'accidents, les fàbriques que existien, la responsabilitat patronal, els conflictes laborals, el treball de les dones, el treball a preu fet, els salaris de cada moment, els contractes de treball i els treballadors de diferents sectors (tèxtil, del paper, ferroviaris, de la construcció, de les mines...).

Els robatoris ens poden ajudar a conèixer en cada moment quines escassetats vivia la població, malgrat que no són els assumptes més abundants, i els expedients sobre els condemnats poden ser interessants per a temes biogràfics com també per estudiar el nivell de criminalitat de la població i les condemnes que s'imposaven.

Per acabar, pel que fa als accidents, podem investigar la seguretat viària que existia en cada moment i els accidents que es produïen.

Estructura del poder territorial

◇ Exèrcit

Reclutament	Actes de conciliació (reclamació de quantitat i objectes), correspondència, consentiments (paterns)
Armes	Judicis verbals de faltes (tinença d'armes de foc)

Trobarem abundants detalls referents al reclutament de la població i el problema del pagament de la redempció de quintes, així com les destinacions dels allistats, les mesures que es van prendre en moments de guerra i l'activitat de la Guàrdia Civil.

◇ Òrgans de l'Administració de justícia

Administració	Expedients d'afers governatius (institució), correspondència
Personal	Gestió de personal (relacions laborals / provisió de càrrecs), correspondència
Altres òrgans judicials	Gestió de personal (provisió de càrrecs), correspondència

Ens pot proporcionar informació sobre les relacions de la institució amb òrgans de la mateixa categoria o amb òrgans de categoria superior de l'Administració de justícia i amb el Govern central i la Generalitat.

Textos i Documents

◇ Govern municipal

Càrrecs municipals	Actes de conciliació (quantitat i objectes), judicis verbals de faltes (ofensa a autoritats)
--------------------	--

El fons aporta interessants dades sobre la corrupció dels càrrecs públics, de l'Administració local i l'abús de poder.

Persona i propietat

◇ Condició personal

Infància	Actes de conciliació (quantitat i objectes), consells de família (orfe o menor d'edat), emancipacions (majoria d'edat), informacions testificals (afers del Registre Civil)
Estat d'incapacitat	Consells de família (persona malalta mental o impossibilitada)
Naixement	Informacions testificals (afers del Registre Civil), naixements (Registre Civil-naixements)
Defunció	Informacions testificals (afers del Registre Civil), defuncions (Registre Civil-defuncions)
Política	Informacions testificals (tendència política d'una persona), diligències prèvies (registrar domicilis)
Vellesa	Informacions testificals (cobrar pensions de jubilació)
Econòmica	Informacions testificals (pobresa), formació de llistes de jurats (llista de jurats)
Identitat de la persona	Naixements (fes de vida i estat / canvis de nom i cognom)
Condemnat	Registre de penats (antecedents penals)

En recollir la producció documental del Registre Civil és òbvia la seva importància pel que fa a dades personals, biogràfiques i de l'estat civil de la persona. També és útil per conèixer les condicions dels infants, l'orfandat en moments de guerra, la legislació de tutela de menors, l'edat d'emancipació dels fills, l'estat de pobres i l'actuació en contra de la Segona República o l'obligada adhesió al *Movimiento*.

◇ Propietats

Dret de passatge	Actes de conciliació (ocupar propietat privada)
Límits propietat	Actes de conciliació (obres, delimitacions i ocupacions de propietats), judicis verbals de faltes (danys contra la propietat), judicis verbals civils (obres, delimitacions i ocupacions de propietats)
Expropiacions	Consignacions (col.lectivitzacions)
Possessions	Informacions possessòries (béns i propietats), formació de llistes de jurats (llista de jurats)

Indispensable per obtenir informació sobre les masies que existien al municipi, els topònims de la comarca, l'estructura de propietat horitzontal i algunes nocions d'arquitectura domèstica.

◇ Successió

Abintestat	Actes de conciliació (herència)
La llegítima	Actes de conciliació (herència)
Drets passius	Informacions testificals (drets d'herència dels familiars)
Usdefruit	Actes de conciliació (herència)
Hereus	Actes de conciliació (herència), primogenitures (hereu)

L'elaboració dels testaments, el dret de successió, els marmessors, els impostos sobre transmissions de béns i les baralles entre familiars per llegats que deixaven persones sense haver fet testament, són alguns dels temes notablement documentats.

◇ Règim matrimonial

Separacions	Actes de conciliació (separacions matrimonials)
Autoritat del marit	Consentiments (maritals)
Capítols matrimonials	Actes de conciliació (separacions matrimonials)
Matrimoni	Informació testifical (afers del Registre Civil)
Maltractaments	Actes de conciliació (separacions matrimonials)

Es pot recollir informació sobre l'estructura familiar patriarcal, sobre qüestions de gènere que es fan evidents en els assumptes relacionats amb el matrimoni, sobre l'adulteri, el divorci o les separacions conjugals, els dots que es donaven a la dona en casar-se, l'aplicació del dret de família i les nul·litats matrimonials.

◇ Règim familiar

Tutela	Consells de família (persona menor d'edat i orfe)
Patriarcat	Consentiments (paterns), emancipacions (majoria d'edat)

L'estructura patriarcal de la família i l'aplicació del dret de família són els motius més comuns per als quals es necessitava l'autorització paterna. L'edat, segons establia la llei, en què els pares perdien la pàtria potestat sobre els fills i el sistema de tutela de familiars són alguns temes que podem trobar.

Obligacions i contractes.

◊ Arrendaments i altres contractes rústics

Carta de gràcia	Actes de conciliació (contracte d'arrendament rústic)
Censals	Actes de conciliació (contracte d'arrendament rústic)
Expropiacions	Actes de conciliació (contracte d'arrendament rústic), judicis verbals de desnonament (arrendament rústic)
Rabassa morta	Actes de conciliació (contracte d'arrendament rústic), judicis verbals de desnonament (rústic), judicis verbals civils (contracte arrendament rústic), diligències prèvies (arrendament rústic)
Subarrendament	Judicis verbals de desnonaments (rústic)

Textos i Documents

Trobarem abundants detalls referents als sistemes de la tinença de la terra, els diferents tipus d'arrendament agrícola del segle passat, l'endeutament dels pagesos a partir dels censals, els béns eclesiàstics i els grans propietaris com els caputxins, i també és interessant per entendre la condició social i la problemàtica dels rabassaires.

Habitatges	Actes de conciliació (contracte d'arrendament urbà), judicis verbals de desnonament (urbà), judicis verbals civils (arrendaments d'edificis), consignacions (pagament de lloguers)
Locals comercials	Actes de conciliació (contracte d'arrendament urbà), judicis verbals de desnonament (urbà), judicis verbals civils (arrendaments d'edificis)
Locals recreatius	Actes de conciliació (contracte d'arrendament urbà), judicis verbals de desnonament (urbà)

◊ Arrendaments urbans

Ens ajuda a conèixer l'evolució de la tinença de les propietats urbanes i els tipus d'arrendament. A través dels documents que acompanyen l'expedient podem aconseguir dades sobre institucions i organismes de Martorell, com, per exemple, sobre el Sindicat Vitícola, on es fa esment dels membres que pertanyien a la Junta Directiva i l'estat econòmic del Sindicat.

Préstecs	Judicis verbals civils (préstecs)
Col.lectivitzacions	Tribunal de Subsistència i Preus Indeguts (producció i preus en temps de guerra)
Deutes	Actes de conciliació (quantitats i objectes)

◊ Obligacions

A través dels deutes i els préstecs que els ciutadans adquirien, podem obtenir informació sobre els sistemes de crèdits que han existit, les èpoques de crisi econòmica i el nivell econòmic de la població.

Església, clergat

Arrendaments rústics	Actes de conciliació (incompliment de contracte d'arrendament rústic), judicis verbals civils de desnonament (rústics)
-------------------------	--

◇ Patrimoni de l'Església

Abunda la informació referent al patrimoni que tenia l'Església a Martorell i com el van afectar les desamortitzacions del segle XIX i el pas d'aquestes propietats a mans privades.

Baptisme	Naixements (Registre Civil-naixements)
Matrimoni	Matrimonis (Registre Civil-matrimonis)
Missa	Judicis verbals de faltes (ofensa a autoritats)

Textos i Documents

◇ Pràctica religiosa

Ens pot ajudar per fer estudis sobre el pensament religiós de cada moment, la manca de llibertat religiosa, l'aplicació del dret eclesiàstic i el paper de l'autoritat eclesiàstica dins la societat.

Els fons judicials avui en dia encara estan, malauradament, massa oblidats per la mateixa Administració de justícia, pels arxivers i pels investigadors, tot i que progressivament s'avança en l'organització d'aquesta documentació i es va reconeixent la seva vàlua. A mesura que desapareguin les idees preconcebudes que recauen sobre aquests documents, com ara: que són molt pobres pel que fa a informació, que són monòtons i repetitius, que només podem trobar-hi dades que afecten l'àmbit personal, etc., aprofitarem els recursos que ens ofereixen.

Crec que pot ser molt útil, des del punt de vista arxivístic, conèixer el que es troba en el Jutjat de Pau d'una població com Martorell (que entre 1844 i 1944 gaudia encara d'una dinàmica pròpia respecte a Barcelona), sobretot a fi d'establir criteris d'avaluació, tria i eliminació dels documents judicials quan encara no s'han aprovat definitivament les normes per a la documentació judicial. Aquest estudi pot ser també una eina per a l'arxiver que ha d'orientar els investigadors cap a altres fons documentals fins ara inaccessibles i que contenen una informació insubstituïble.

Per elaborar aspectes de la història del propi municipi, el fons aquí tractat és complementari i, en el cas de Martorell, pren especial importància per la manca de fons municipals fins a principis del segle XX. És interessant també per conèixer com evolucionen els procediments judicials i a través de quins tipus de procediments es canalitzen les tensions socials. Hi podem trobar informació sobre Catalunya per a l'elaboració de la microhistòria i, a partir d'aquesta, contribuir en la

història en general. Podem aconseguir, per exemple, informació sobre els problemes dels rabassaires a Martorell, sobre el Sindicat Vitícola, sobre les famílies influents del poble i sobre altres temes en general.

La documentació del JPIIM permet constatar els canvis socials i econòmics que es produeixen en el pas de l'Antic Règim al liberalisme, i en la documentació que ens aporta Martorell podem conèixer els conflictes sobre els nous usos que es donen dels béns comunals com són les pastures, els boscos i les aigües, i com progressivament aquests van ser acaparats i monopolitzats per una minoria propietària en detriment de les classes populars de la localitat.

A partir dels expedients de la secció de penal, podem estudiar els criteris canviants del que era la criminalitat i la delinqüència en el nou sistema dominant a partir de la segona meitat del vuit-cents, com també el canvi de la societat de finals del segle XIX, cap a una major codificació i reglamentació en l'àmbit familiar. Fóra interessant copsar, a partir d'un àmbit local, com evolucionen i com es resolen els conflictes dins l'estructura familiar, com ara les separacions matrimonials.

De tota manera, aquest treball hauria de poder-se comparar amb estudis d'altres jutjats de pau, i així conèixer els aspectes comuns o bé distintius dels afers que es tramitaven en els jutjats de pau de Catalunya. És evident que amb vista a valorar el fons del JPIIM com a fons per a la història i la recerca social, no és comparable amb una valoració d'aquests mateixos fons en

l'àmbit de Barcelona o d'altres grans ciutats, perquè en aquestes s'adreçaven i es canalitzaven els afers directament a la institució competent. En canvi, poblacions com Martorell tenien una vida local pròpia, una àrea d'influència dins la comarca, un comportament polític determinat, com, per exemple, el carlisme i els guerrillers, que es canalitzava a través del Jutjat de Pau, i només quan l'afer era de més magnitud es traslladava a instàncies superiors.

Malauradament, en no disposar de cap més anàlisi detallada, desconec si la informació que es desprèn del fons del JPIIM és extrapolable a altres jutjats de pau de Catalunya, i per tant cal fer més estudis comparatius per poder avançar en el valor històric dels fons dels jutjats de pau.

NOTES

¹ Com a llibres imprescindibles per conèixer la història dels jutjats de pau a Espanya o bé de dret en general, cal destacar:

ABELLA, M.; CARRASCOSA, V.; VARÓN, R. *Manual de los juzgados de paz*. Madrid, 1990.

COBOS, R. *El juez de Paz en la Ordenación Jurisdiccional Española*. Madrid, 1989.

MADRIGAL, C.; ENRIQUEZ, R.; YAGÜE, P. *Los juzgados de paz*. Madrid, 1982.

MARTÍNEZ, M. *Diccionario de la Administración Española, Peninsular i Ultramarina*. Madrid: Anuari de 1888.

SAINZ, J. *La Administración de Justicia en España (1810-1870)*. Madrid, 1992.

RIBÓ, L. *Diccionario de Derecho*. Barcelona, 1995.

² Quan Martorell esdevé Jutjat Comarcal, l'any 1944, integra també els jutjats de pau d'Abrera, Esparreguera, Castellví de Rosanes, Sant Andreu de la Barca, Sant Esteve Sesrovires, Sant Llorenç d'Hortons i Gelida.

³ Per a més informació sobre la història i l'evolució del JPIIM, vegeu el fons mateix dipositat a l'Arxiu Comarcal de Sant Feliu de Llobregat; els lligalls referents a la provisió de càrrecs del fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 1 de Sant Feliu de Llobregat i dels fons de l'Audiència de Barcelona, i el fons de l'Ajuntament de Martorell.

⁴ Per establir els agrupaments generals he utilitzat: MARTÍN, R. *Vocabulario de Indización y consulta de la base de datos BADATOR*, IRARGI. Bilbao, 1993. Per establir la terminologia més concreta en català he emprat la bibliografia següent:

Llista d'encapçalaments de matèria en català. Barcelona: Servei de Biblioteques i del Patrimoni Bibliogràfic, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1991.

[D. a]. *Thesaur de l'història de Catalunya*. Bellaterra: UAB, 1998.

Antiga casa de la vila que inicialment estava destinada a biblioteca municipal i que a partir de 1946 i fins a 1975 fou la seu del Jutjat Comarcal de Martorell. Reproduïda a l'obra d'Isidre Clopas Batlle "Toponímia històrica de Martorell". Martorell: Ajuntament, 1991.